

Nimi

Emakeeleolümpiaad 2012/13

PIIRKONNAVOOR

9.–10. klass

Õpetajale	
Punktisumma	

Nimi	
Maakond	
Kool	
Klass	
Eesti keele õpetaja	

Ülesanne 1. (5 punkti) Paranda kuulutuses vead, kuid ära muuda ajaväljendeid numberkuupäevaks.

Punkte

--

Head õpilased!

Reedel 2el märtsil kell 15 pärastlõunal toimub kohtumine maadleja Heiki Nabiga, kes võitis 2012dal aastal olümpiamedali.

Huvilistel palun anda oma tulekust teada 28nda veebruarini meiliaadressil

marja.mahl@hotmail.com.

Huvijuht

Ülesanne 2. (13 punkti)

2.1. Katkendist on ära jäänud kirjavahemärke, kokku- ja lahkukirjutamisel on tehtud vigu. Lisa puuduvad kirjavahemärgid. Asjatult kokku kirjutatud sõnade osad eralda püstkriipsuga. Kokkukirjutamist vajavad sõnad ühenda kaarekesega. Kui kokkukirjutust nõudva sõna osad paiknevad eri ridadel, lisa rea lõppu sidekriips.

Partorg Matsi Aadu võttis välisukse juures koha sisse tõmbas taskust paberilehe mingi nime kirjaga ning hüüdis tähtsal ja enese kindlal häälel märtsiöösse Rütli Elmar Siberisse saatmiseks väljuda Siin juures tuleb märkida et väga enesekindel saab olla ainult väga rumal või väga kõrge ametnik kingsepp viimatanimetatute hulka siiski ei kuulunud.

Elmar väljus tarest Ta oli kasuka räbala õlgadele visanud tõmmanud pähe läkiläki mille üks kõrv hoidis kikki üles poole teine oli longu vajunud jalas samad püksid milles oli istunud eestois taburetil lääpatallatud töö saabaste paelad olid lahti unustatud

Kohandatud allikast:

U. Truja „Liivimaa neitsi“

2.2. Tõmba õige vastuse juures olevale tähele ring ümber.

Katkend on pärit

A	seiklusromaanist
B	ajaloolisest romaanist
C	ulmeromaanist

Sõna „eestuba“ tähendab

A	'ruum vilja, riiete vm säilitamiseks'
B	'maja kõige puhtam ruum'
C	'väljast, eeskojast või esikust tulles esimehe tuba majas'

Nimi

Ülesanne 3. (16 punkti) Moodusta sõnast kirjakeele norminguga lubatud mitmuse osastava käände vorm(id).

Punkte

Sõna	Mitmuse osastav
<i>inimene</i>	inimesi
<i>seesama</i>	
<i>kontsert</i>	
<i>niisugune</i>	
<i>olu</i>	
<i>närb</i>	
<i>pärn</i>	
<i>tühi</i>	
<i>vesi</i>	
<i>esikaas</i>	
<i>ämblik</i>	

Ülesanne 4. (11 punkti) Leia loendist A–P lausete 1–11 igasse lünka mõttega sobiv ja õigesti kirjutatud sõna või sõnaühend. Loend A–P on liiane.

- a) pits elementidega naistepluus, pitselementidega naiste pluus, pitselementidega naistepluus
- b) automüüja, autode müüja
- c) potentsiaalseks, potentsiaalseks, potentsilikuks
- d) totalitaarseks, dotalitaarseks
- e) materiaalseid, materjaalseid
- f) materialistlikke, materjalistlikke
- g) jõuressurse, jõuressurse, jõu ressurse
- h) kesk erakonna kandidaat, keskerakonna kandidaat, keskerakonna kandidaat
- i) šefile, šeffile, sehvile
- j) žirafile, širahvile
- k) kabinett, kabinet
- l) interjööris, interiooris, interjööris
- m) eksternatuuril, eksternil
- n) arhitektuur, arhidektuur
- o) suurlinlikku, suurlinnlikku, suurlinliku
- p) pompöösse, pompöösliku, pompoosse, pompoose

- 1) Müügile tuli _____ .
- 2) Minu vend on firmas Amerauto kasutatud _____ .
- 3) Kas _____ palgatõusuks napib raha?
- 4) Kooli remondiks pole _____ võimalusi.
- 5) Kasuta oma _____ otstarbekalt.
- 6) Valimised võitis _____ .
- 7) Nende uuele ülemusele anti merevaatega _____ .
- 8) Kooli _____ on ülearu väsitavaid detaile.
- 9) Turiste võlus Londoni _____ .
- 10) Tundsin Los Angelese _____ võlu iga rakuga.
- 11) Yorkshire'i loss jätab _____ mulje.

Ülesanne 5. (14 punkti) Jooni paremas veerus alla sõna või ühend, mis sobib vasaku veeru lause lünka. Kahe lüngaga lause kõrval on sarnassõnakimbud esitatud lünkade järjekorras. Näidis on tähistatud 0-ga.

Punkte

0. Ma _____ koosolekul öeldut teie ametlikuks seisukohaks.	pidin <u>pidasin</u>
1. See on ekslik _____, et Eestis kasutusel olnud rehve ei saa _____.	kujutus kujutus projekteerida protekteerida
2. Üks hiina autor ütleb, et aedade rajamise kunst on julgus _____ maastikuvaate rõõm, kasv, valgus ja vari, üksinduse ja puhkuse luksus nii, et see oleks tajutav looduse jäljendamine.	kombineerida komponeerida
3. Kui plaanite kõrbematka, tuleb kohe alguses _____ matkajuht, kes _____ kogu marsruudi.	määrata määratleda kavandab kavatseb
4. Kui kümnekonna minuti pärast liftist väljusin, sain üsna varsti teada, et keegi oli mind _____ ja mu uhiuue oranži jalgratta _____.	edendanud edestanud omastanud omandanud
5. Härra Montag küsis minult igasuguseid asju, kuni sai avalduse _____, siis _____ end minekule.	vormistatud vormindatud asutas asustas
6. Kaua ta oli jahedas öises õhus seisnud, seda Timofei _____ ei teadnud, kuid ta oli otsustanud, et _____ sureb, kui oma _____ vaenlastega kohtub.	õieti õigesti ennem enne alaliste alatiste
7. Ekspeditsioon leidis Etioopiast Hauka kure _____ – tiivad, jalad, sulhunnik ja paljaks näritud luud olid laiali umbes 15-meetrisel rannaribal.	jäänused jäätmad
8. Õpilaste _____ kahanemine tõi kaasa vajaduse rajada riigigümnaasiumid.	arvu arvukuse

Ülesanne 6. (5 punkti) Eesti keele kirjanemise tavad on sajandite jooksul palju muutunud. Kuni 17. sajandi lõpuni oli ortograafia ebajärjekindel ja võõrapärane. 17. sajandi lõpul võeti kasutusele vana kirjaviis, mida oli kergem lugeda kui varasemat kirjaviisi. 19. sajandi teisel poolel tuli käibele uus kirjaviis, mida kasutame peaaegu samal kujul tänapäevani.

Loe tabelis sama piiblisalmi eri aegadest pärinevaid tõlkeid ja otsusta ortograafia põhjal, mis ajast need pärinevad. Selleks seo tekstist võetud keelenäide (1–6) ja teksti iseloomustus (A–F), mille leiad järgmiselt leheküljelt.

Punkte

Teksti number	Näide tekstist	Teksti iseloomustus
1	<i>Sest vaata, ma kuulutan teile suurt rõõmu, mis saab osaks kogu rahvale.</i>	F
2	<i>Wata, ma kulutan teile suurt rõmo, mis keige rahwale peab sama.</i>	
3	<i>Nätze minna kuhluta teile suhrt Röhmo / kumb kigel Rachwal sahþ ollema.</i>	
4	<i>Waata, ma kuulutan teile suurt rõõmu, mis kõige rahwale peab saama.</i>	
5	<i>Walata Mina kuluta teile v`x suhr rõhmu, kumb keickele Inimestele pidad sündima.</i>	
6	<i>Wata / minna kuhlutan teile suhre rõhmo / kumb keickel rahwal sündima sahþ /</i>	

Tekstis kasutatud ortograafia üldiseloostus

A. Georg Mülleri jutlused aastatest 1600–1606. Mülleri jutluste õigekiri on väga varieeruv. Pikki vokaale märgib ta pikendusmärgi *e* või *h* abil, näiteks *kuelma* 'kuulma', *pohle* 'poole', kuid mõnikord ei erista ta pikki vokaale üldse, näiteks *melewalla* 'meelevalla', *kuleb* 'kuuleb'. Samuti on ebaühtlane vokaalidevahelise konsonandi märkimine: kord kirjutab Müller *mina tahan*, *Inimene*, *Jumala*, kord aga hoopis *Kunningka*, *willetzus*, *suggu*, *Issa*. [Ä]-hääliku märkimiseks kasutab Müller *e* kõrval ka *ae*-d (näiteks *lebbi* 'läbi', *taennada* 'täna'), [õ] märkimiseks *ö*-d või *o*-d (näiteks *önne* 'õnne', *oppeta* 'õpeta'). Müller tarvitab kõiki võõrtähti. Tal esineb omapäraseid tähti ja tähekombinatsioone, näiteks sõnades *tjran* 'türann', *raßke* 'raske', *huckab* 'hukkab', *ni~ck* 'ning'.

B. Heinrich Stahli kirikukäsiraamat aastast 1638. Stahli teoste ortograafia on juba ühtlasem kui Müllerial, näiteks tarvitab ta vokaali pikendusmärgina *h*-d. [Ä]-häälikut märgib ta *e*-ga (näiteks *welja* 'välja'), [õ]-d aga *ö* või *o*-ga (näiteks *körwal* 'kõrval', *wotta* 'võtta'). Stahl kasutab kõiki võõrtähti.

C. Wastne Testament aastast 1686. Wastses Testamendis on ortograafiat juba märkimisväärselt uuendatud. Endiselt tarvitatakse seal *h*-d pikendusmärgina ning võõrtähti *ch*, *sch*, *tz* ja *sz* (*echk* 'ehk', *Schiuug* 'siug', *kutzuti* 'kutsuti', *tühjasz* 'tühjaks'), kuid on loobunud *f*-i, *q*, *y*, *x*-i ja *ck* kasutamisest.

D. Piibel aastast 1739. Tekstis kasutatakse juba nn vana kirjaviisi. Ära on jäetud *h* pikendusmärgina. Rõhulise lahtise silbi pikka täishäälikut märgitakse ühe tähega, nt *söge* 'sööge'. Rõhulise lahtise silbi lühikese täishääliku märkimiseks kirjutatakse sellele järgnev kaashäälik kahe tähega, näiteks *temma* 'tema'. Rõhulise kinnise silbi pikk täishäälik kirjutatakse kahe tähega, nt *kool*. Vähendatud on võõrtähtede kasutust.

E. Piibel aastast 1889. Selles raamatus kasutatakse uut kirjaviisi: lühikest häälikut kirjutatakse ühe ja pikka häälikut kahe tähega. Tänapäevasest õigekirjast eristab sealset ortograafiat hääliku [v] märkimine endiselt tähega *w*, mitte *v*.

F. Piibel aastast 1997. Ortograafia on täiesti tänapäevane.

Nimi

Ülesanne 7. (5 punkti) Loe penne valmistamise õpetust ja pane tähele toiduaineid. Kirjuta retsepti lünkadesse sobivas vormis nii toiduainete puuduv kogus kui ka nimetused. Koguse märkimiseks kasuta retsepti sobivaid lühendeid. Kursiivi märgi tavapärasel ulatusel lainelise joonega sõna all.

Punkte

Pikantne tomati- ja Gorgonzola *penne*

Kuumuta pannil oliiviõli, lisa tükeldatud tomatid. Küpseta, kuni tomati viljaliha hakkab lagunema. *Penne* keeda samal ajal *al dente*. Nõruta. Lisa tomatitele paar paari küüslauguküüsi, paar-kolm *peperoncino*'t ja pool klaasi valget veini. Kuumuta paar minutit ning lisa tükeldatud Gorgonzola. Maitsesta basiilikuga. Sega läbi, et juust hakkaks sulama. Lisa *penne*. Kuumuta paar minutit. Serveeri kuumalt koos hea oliiviõli ja *ciabatta*'ga, millega saab taldrikult kokku riihuda viimased tomati- ja Gorgonzola riismed.

Anni Arro järgi

AINED

Kogus

Toiduaine

200 _____

6-7 mahlakat tomatit

2-3 tšillipipart ehk _____

4 _____

0,5 _____

100 _____ juustu

5-6 lehte _____

1-2 viilu _____

Oliiviõli

Nimi

Ülesanne 8. (5 punkti)

Punkte

7.1. Loe tekst läbi ja otsusta, mis liiki tekstiga on tegemist. Jooni alla õige vastus teksti järel.

Andmekaitse Inspeksiooni hinnangul on Tallinna ühistranspordi piletimüügi andmekogu jätkuvalt ebaseaduslik ning Transpordiameti suhtes algatati turvaaugu tõttu järelevalvemenetlus, kuid piletisüsteem otsustati praegu siiski avatuks jätta. Nädala alguses saatis Tallinna Transpordiamet esitatud küsimustele vastused Andmekaitse Inspeksiooni, kuid esitatud selgitustega ei saa jääda rahule, sest jätkuvalt on süsteemis läbimõtle mata osi, ütles Delfile andmekaitse inspeksiooni nõunik Stina Liivrand. Andmekaitse Inspeksioon andis transpordiametile süsteemi täpse kirjelduse esitamiseks uue tähtaja 21. jaanuaril. „Kuna Transpordiamet on meile kinnitanud, et reisijate andmeid on tarvis vaid statistiliseks vajaduseks ja neid ei pea säilitama isikustatud kujul, siis soovime täpset tehnilist kirjeldust selle kohta, kuidas muudetakse süsteemi, et andmed säiliks umbisikustatud kujul,“ ütles Inspeksiooni nõunik Liivrand.

- 1) ajalehetekst
- 2) teletekst
- 3) blogitekst

7.2. Tekstis kordub asutusenimetusi, mida väljaspool ametlikke tekste (seadusi, määrusi, dokumente) soovitatakse kirjutada teisiti kui ülal. Leia asutuste täisnimetused ja kirjuta need allpool lauselünkadesse mitteametlikes tekstides soovitatud kujul:

1. Isikuandmete salastatusega tegeleb _____ .
2. Liikluskorraldusega Eesti pealinnas tegeleb _____ .

Nimi

Ülesanne 9. (Kuni 30 punkti) Kirjuta koolilehte lühike veenev arvamislugu, mille keskmes on *lehe lugejatele juba tuntud* taunitud sündmus, levinud nähtus või käitumisviis vm probleem (näiteks Armstrongi või Veerpalu dopinguaafäär, kaasõpilas(t)ega hiljuti juhtunu, tänavakuritegude eiramine, suitsetamine, mingi olulise rajatise puudumine sinu kodukohas, blogijate teemavalikud, sundajateenistus, sookvootide kehtestamine vm). Loo lubatud pikkus on umbes 100 sõna.

Punkte
